

Semptom Health Researches

home page : www.semptom.org

SED HİZMETİNDEN FAYDALANAN ÇOCUKLARIN AİLELERİNİN YAŞAM DOYUM DÜZEYLERİ: KONYAALTI ÖRNEĞİ

LIFE SATISFACTION LEVELS OF FAMILIES OF CHILDREN BENEFITING FROM THE SOCIAL AND ECONOMIC SUPPORT (SED) SERVICE: THE CASE OF KONYAALTI

Pelin TAŞKIRAN, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü, Muğla, Türkiye, pelintaskiran@posta.mu.edu.tr , ORCID: [http:// orcid.org/0009-0008-6103-3398](http://orcid.org/0009-0008-6103-3398)

ÖZET

Bu çalışmada Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının çocuklar adına ailelerine sağlanan ekonomik yardımın bireylerin hayatlarından doyum sağlama düzeyleri araştırılmıştır. Araştırmaya katılımcı olarak; Antalya ili Konyaaltı ilçesinde yaşamakta olan ve SED hizmetinden faydalanan çocukların aileleri seçilmiştir.

Çocukların sağlıklı gelişebilmeleri için kendilerini koruyacak, sevecek, destekleyecek, güven sağlayacak, sosyal ve maddi gereksinimlerini karşılayabilecek sıcak bir aile ortamına ihtiyaçları vardır. Çocukların fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı olabilmeleri için aile çok önemlidir. Çocukların birçok yönden gelişimine olumlu katkı sağlayabilmesi için ailelerine yapılan SED hizmeti, ailelerin temel ihtiyaçlarını giderme hususunda destek olmaktadır. Araştırmanın evrenini Konyaaltı Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü'nün hizmet modeli olan Sosyal Ekonomik Destek hizmetinden faydalanmakta olan 200 ebeveyn ve çocuğu kapsamaktadır. Araştırma evreninden seçilecek Örneklem büyüklüğü, %95 güven düzeyi ve %5 hata payı baz alınarak yapılan hesaplama sonucunda en az 250 katılımcı olarak belirlenmiş; veri kaybı ihtimali göz önünde bulundurularak 268 katılımcıya ulaşılması hedeflenmiştir. Söz konusu 268 aile ile sağlanan yüz yüze görüşmeler ile "Kişisel Bilgi Formu ve Yaşam Doyum Ölçeği" formu doldurulmuştur. SED hizmeti, ekonomik yetersizlik içinde bulunan ailelerin çocuklarına yönelik sosyal ve maddi destek sağlayarak ailelerin yaşam koşullarını iyileştirmeye katkıda bulunan önemli bir sosyal hizmet uygulamasıdır. Bu hizmet kapsamında sağlanan düzenli ekonomik destek, ailelerin günlük yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan temel ihtiyaçları karşılamalarını kolaylaştırmakta ve ekonomik baskının aile üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaktadır. Böylece aile bireyleri, özellikle çocuklar için daha güvenli ve destekleyici bir yaşam ortamı oluşturabilmektedir.

Bunun yanı sıra SED hizmeti, ailelerin çocuklarının gelişim süreçlerini daha sağlıklı bir biçimde destekleyebilmelerine olanak tanımaktadır. Sağlanan maddi katkı sayesinde çocukların beslenme, giyim ve eğitim araç-gereçleri gibi gereksinimlerinin karşılanması kolaylaşmakta, bu durum da çocukların fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca hizmet kapsamında sunulan sosyal hizmet desteği ve rehberlik faaliyetleri, ailelerin çocuk yetiştirme süreçlerinde bilinçlenmelerine ve karşılaştıkları güçlüklerle daha etkin biçimde başa çıkabilmelerine yardımcı olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Çocuk, Sosyal Ekonomik Destek Hizmeti, Yaşam Doyumu

ABSTRACT

This study investigated the impact of economic assistance provided by the Ministry of Family and Social Services to families on the satisfaction levels of individuals with their children. Participants in the study were families of children living in the Konyaaltı district of Antalya province who benefited from the Social Economic Support (SED) service.

Children need a warm family environment that protects, loves, supports, provides security, and meets their social and material needs for healthy development. The family is crucial for children's physical and mental health. SED services provided to families contribute positively to children's development in many ways by supporting families in meeting their basic needs. The study population comprises 200 parents and children benefiting from the Social Economic Support service, a service model of the Konyaaltı Social Services Center Directorate. The sample size was determined to be at least 250 participants based on a 95% confidence level and a 5% margin of error; considering the possibility of data loss, the target was to reach 268 participants. Face-to-face interviews were conducted with the 268 families in question, and the "Personal Information Form and Life Satisfaction Scale" form was completed. The Social and Economic Support (SED) service is an important social service practice that contributes to improving the living conditions of families by providing social and financial support to children from economically disadvantaged families. The regular economic support provided within the scope of this service facilitates families in meeting their basic needs for daily life and reduces the negative effects of economic pressure on the family. Thus, family members, especially children, can create a safer and more supportive living environment.

In addition, the SED service enables families to support their children's developmental processes in a healthier way. Thanks to the financial contribution provided, it becomes easier to meet the needs of children such as nutrition, clothing, and educational materials, which positively affects the physical, cognitive, and social development of children. Furthermore, the social service support and guidance activities offered within the scope of the service help families become more aware of the child-rearing process and cope more effectively with the difficulties they encounter.

Keywords: Family, Child, Socio-Economic Support Service, Life Satisfaction

GİRİŞ

Yaşam doyumu (tatmini), en genel tanımıyla bireyin beklentileri ile sahip oldukları arasındaki karşılaştırma sonucunda ortaya çıkan bir durum olup, kişinin yaşam kalitesini kendi belirlediği ölçütlere göre genel bir değerlendirmeye tabi tuttuğu bilişsel ve yargısal bir süreci ifade etmektedir (Turan, 2025). Literatürde mutluluk, öznel iyi oluş, refah ve fayda kavramlarıyla sıklıkla birbirinin yerine kullanıldığı görülen bu kavram (Easterlin, 2001), sadece dışsal koşullara bağlı olmayıp bireyin içsel değerlendirmelerine dayanmaktadır (Turan, 2025). Bireylerin yaşam tatminini şekillendiren temel kaynaklar incelendiğinde; geçim sağlama (maddi koşullar), aile yaşamı ve sağlık gibi faktörlerin öne çıktığı görülmektedir (Easterlin, 2001). Özellikle ekonomik refah ve gelir düzeyi, yaşam tatmini üzerinde belirleyici bir role sahiptir; nitekim gelir düzeyi arttıkça yaşam memnuniyetinin de artış gösterdiği (Turan, 2025), düşük gelirli gruplarda ise gelirin mutluluk üzerinde daha doğrudan ve güçlü bir rol oynadığı vurgulanmaktadır (Oparina vd., 2025). Bu bağlamda yaşam doyumu; maddi istekler (aspirasyonlar) ile mevcut gelir arasındaki denge (Easterlin, 2001), aile bütünlüğü (Alaca, Aytiş & Özgüç, 2019) ve sosyal destek (Oparina vd., 2025) gibi unsurların birleşimiyle şekillenen, bireyin "iyi olma" halini yansıtan çok boyutlu bir yapı olarak değerlendirilmektedir.

Modern devletlerde sosyal yardım mekanizmalarının işleyişi, devletin piyasa ve aile ile kurduğu ilişki biçimine göre şekillenen farklı refah rejimleri üzerinden çeşitlilik göstermektedir (Gümüş, 2020; Yıldırım & Şahin, 2019). Esping-Andersen'in kabul gören sınıflandırmasına göre; liberal refah rejimlerinde sosyal yardımlar, piyasa mekanizmasının yetersiz kaldığı durumlarda devreye giren, gelir testine dayalı ve genellikle damgalayıcı bir "kalıntı" (residual) nitelik taşıyan; muhafazakâr rejimlerde statü farklarını koruyan, prim esaslı ve aileyi merkeze alan bir yapı sergilemekte, sosyal demokrat rejimlerde ise vatandaşlık statüsüne dayalı evrensel ve kapsayıcı haklar olarak kurgulanmaktadır (Esping-Andersen, 1990; Gümüş, 2020). Ancak günümüzde küreselleşme ve neoliberal politikaların etkisiyle, devletin doğrudan hizmet sağlayıcı rolünün sorgulandığı ve sosyal refahın sağlanmasında sivil toplum örgütleri, piyasa ve ailenin daha fazla sorumluluk üstlendiği çoğulcu bir "karma refah ekonomisi" yapısına doğru evrilme gözlemlenmektedir (Sarıpek, 2017). Bu dönüşüm

sürecinde, sosyal yardımların bir "vatandaşlık hakkı" temelinden uzaklaşarak, sivil toplum örgütleri veya yerel yönetimler aracılığıyla yürütülen ve yasal talep hakkı doğurmayan "hayırseverlik temelli" mekanizmalara kaydırılması, modern sosyal politikanın en önemli tartışma alanlarından birini oluşturmaktadır (Buğra & Keyder, 2006; Sarıpek, 2017; Taşkıran Tepe, 2025).

Aile Sistemleri Teorisi perspektifinden bakıldığında, ailenin ekonomik durumu yalnızca maddi kaynakların yönetimiyle sınırlı kalmayıp, aile alt sistemleri arasındaki sınırları, hiyerarşiyi ve duygusal etkileşimleri derinden şekillendiren temel bir dinamiktir. Bu ilişkiyi açıklayan "Ekonomik Güçlük Aile Stres Modeli"ne (Family Stress Model - FSM) göre; ekonomik zorluklar (düşük gelir, borçlar vb.) ebeveynler üzerinde yoğun bir ekonomik baskı yaratmakta, bu durum ebeveynlerin depresif belirtiler göstermesine ve eşler arası çatışmaların artmasına neden olmaktadır (Di Giunta vd., 2022). Ebeveynlerin yaşadığı bu psikolojik sıkıntılar ve stres, ebeveynlik işlevselliğini bozarak çocuklara yönelik sert disiplin uygulamalarına veya ilgisizliğe yol açmakta; sonuç olarak ekonomik kriz, bozulan aile içi ilişkiler aracılığıyla çocukların gelişimsel çıktılarına olumsuz etkilemektedir (Masarik & Conger, 2017; Di Giunta vd., 2022). Türkiye bağlamında yoksulluk hallerinin incelendiği çalışmalarda da benzer dinamikler görülmekte; ekonomik yetersizliklerin aile içinde "çocukla yoksullaşma" sürecini daha dramatik hale getirdiği, ebeveynlerin çocuklarına karşı yetersizlik hissi yaşadığı ve hatta ekonomik bağımlılık nedeniyle sağlıksız evliliklerin sonlandırılmadığı (boşanamama) durumların ortaya çıktığı vurgulanmaktadır (Mengü, 2024). Dolayısıyla makro düzeydeki ekonomik değişimler, mikro düzeydeki aile sisteminin duygusal iklimini ve yapısal bütünlüğünü doğrudan dönüştürücü bir etkiye sahiptir.

Türkiye’de Çocuk Refahı Politikaları: Tarihsel Gelişim ve Mevcut Durum

Türkiye’de çocuk refahı politikaları, tarihsel süreçte kurum bakımına dayalı geleneksel yaklaşımdan aile odaklı ve önleyici hizmet modellerine doğru evrilmiş; özellikle 2011 sonrası dönemde "sosyal devlet" vurgusunun yerini giderek "aile odaklılık" ve "şefkatli devlet" söylemlerine bıraktığı görülmüştür (Uslu Aydın, 2024). Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve ulusal mevzuat çerçevesinde şekillenen bu politikalar, yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altındaki çocukların aile bütünlüğü içinde korunmasını temel ilke edinmiştir (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2026).

Ancak son yıllarda artan yoksulluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik ve derinleşen ekonomik kriz, çocukların beslenme, barınma ve eğitim gibi temel haklara erişimini zorlaştırarak çocuk işçiliği ve eğitimden kopuş gibi yapısal riskleri beraberinde getirmektedir (Yüksel, 2024). Bu bağlamda mevcut politikalar niceliksel olarak kapsayıcılığı artırmayı hedeflerken, niteliksel olarak hak temelli bir yaklaşımdan ziyade yardım odaklı bir mekanizmaya dönüşmekle ve yoksulluğun yapısal çözümünden uzaklaşmakla eleştirilmektedir (Uslu Aydın, 2024).

Türkiye’de çocuk refahı sisteminin temel dayanaklarını Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) ve koruyucu aile hizmetleri oluşturmaktadır. 2011-2021 yılları arasında SED hizmetinden yararlanan çocuk sayısı 41.778’den 140.275’e yükselerek önemli bir artış göstermiştir; ancak çocuk başına düşen destek miktarının asgari ücrete oranındaki gerileme, yardımın ekonomik koruyuculuk kapasitesinin zayıfladığına işaret etmektedir (Uslu Aydın, 2024). Diğer bir önemli mekanizma olan koruyucu aile hizmeti ise, çeşitli teşvik projeleriyle 2024 yılı itibarıyla 10.268 çocuğa ulaşmıştır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2024). Güncel yaklaşımlar, sistemin profesyonelleşmesi amacıyla uzmanlaşmış ve geçici koruyucu aile modelleri ile özel gereksinimli çocuklara yönelik ihtisaslaşmış bakım modelleri üzerinde yoğunlaşmaktadır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2024).

SED hizmeti, 29284 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan yönetmelik uyarınca, ekonomik yoksunluk nedeniyle korunmaya muhtaç hale gelebilecek çocukların aile bütünlüğünü korumayı amaçlayan önleyici bir modeldir. Bu hizmet, özellikle dağılmış ve tek ebeveynli aile yapılarındaki çocukları hedef alarak yoksulluğun yarattığı fiziksel ve psikososyal tahribatları minimize etmeyi amaçlar. Yoksulluk; bireyde stres, özgüven kaybı ve depresyon gibi psikolojik sorunların yanı sıra sağlık problemlerine de yol açarak yaşam kalitesini düşürmektedir. SED hizmeti, nakdi destek aracılığıyla çocukların eğitim başarılarını desteklemeyi, kurum bakımına olan ihtiyacı azaltmayı ve aile refahını yükselterek daha güvenli bir yaşam alanı oluşturmayı hedefler.

Hizmetin uygulama sürecinde "geçici" ve "sürelili" olmak üzere iki farklı nakdi destek türü bulunmaktadır. Hizmetten öncelikli olarak; bakım tedbirli olup ailesine dönebilecek çocuklar, desteklenmediği takdirde korunmaya muhtaç düşecek olanlar, sosyal hizmet kuruluşlarından ayrılan eğitilmiş gençler ve olağanüstü felaketler nedeniyle temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ailelerin çocukları yararlanabilmektedir. Yararlandırma süreci, sadece ekonomik bir muhtaçlık tanımıyla sınırlı kalmayıp, çocuğun aile yanındaki gelişimini esas alan

kapsamlı bir sosyal inceleme raporuna dayanmaktadır. Bu değerlendirme sürecinde ailenin gelir-gider dengesi, sağlık ve eğitim ihtiyaçları ile sorunlarla baş etme kapasitesi meslek elemanları tarafından titizlikle analiz edilerek nihai karara bağlanmaktadır.

Aile Sistemleri Teorisi ve Ekonomik Güçlük Aile Stres Modeli çerçevesinde, ekonomik yoksunluğun sadece maddi bir eksiklik olmadığı; aynı zamanda ebeveyn stresi, eşler arası çatışma ve aile içi iletişim süreçlerini bozarak "parçalanmış aile" yapısına zemin hazırlayan veya mevcut parçalanmışlığı derinleştiren bir risk faktörü olduğu görülmektedir (Di Giunta vd., 2022; Masarik & Conger, 2017). Türkiye özelinde yapılan çalışmalarda da ekonomik yetersizliklerin aile içinde "çocukla yoksullaşma" sürecini dramatik hale getirdiği, ebeveynlerin yetersizlik hissi yaşamalarına ve sağlıksız evliliklerin ekonomik bağımlılık nedeniyle sonlandırılmamasına yol açtığı vurgulanmaktadır (Mengü, 2024). Bu noktada, 29284 sayılı Yönetmelik uyarınca ekonomik yoksunluk içindeki çocukların aile bütünlüğünü korumayı hedefleyen SED yardımı, sağladığı nakdi destek ile sadece ekonomik bir transfer aracı değil, aynı zamanda ailenin stres düzeyini düşürerek yaşam kalitesini artırmayı amaçlayan psikososyal bir müdahale aracı olarak konumlanmaktadır (*Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik*, 2015; Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2026). Dolayısıyla, SED hizmetinin hedef kitesini oluşturan düşük sosyoekonomik düzeydeki ve ağırlıklı olarak parçalanmış aile yapısına sahip bireylerin yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi; sağlanan desteğin bireylerin "iyi olma" hali üzerindeki etkisini ve hizmetin psikososyal hedeflerine ne derece ulaştığını anlamak açısından literatürdeki önemli bir boşluğu dolduracaktır.

Çalışmanın Önemi ve Amacı

Bu çalışmanın temel amacı; Antalya ili Konyaaltı ilçesinde Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) hizmetinden faydalanan ailelerin yaşam doyum düzeylerini belirlemek ve bu düzeylerin sosyoekonomik durum ile aile bütünlüğü (parçalanmış aile yapısı) değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Son yıllarda derinleşen ekonomik kriz ve SED ödemelerinin asgari ücrete oranla alım gücündeki düşüş göz önüne alındığında (Uslu Aydın, 2024), devlet tarafından sunulan bu sosyal yardımın dezavantajlı ailelerin öznel iyi oluşları üzerindeki etkisinin ölçülmesi önem arz etmektedir. Çalışma, SED hizmetinin sadece ekonomik bir destek olmanın ötesinde, parçalanmış ve yoksul ailelerin yaşam kalitesini yükseltme potansiyelini ortaya koyarak, sosyal hizmet müdahalelerinin etkinliğine dair politika yapımcılar ve uygulayıcılar için veriye dayalı bir perspektif sunmayı hedeflemektedir.

Çalışmanın hipotezleri;

- SED hizmetinden yararlanan ailelerin yaşam doyumu düzeyleri düşüktür.
- SED hizmetinden yararlanan ailelerin sosyoekonomik göstergeleri ile yaşam doyumları arasında bir ilişki bulunmaktadır.
- SED hizmetinden yararlanan aileler aynı zamanda borçlanarak ya da başkalarından yardım aldığından yaşam doyumları da düşüktür.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni ve Yöntemi: Bu araştırma, Antalya ili Konyaaltı ilçesinde Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) hizmetinden yararlanan ailelerin yaşam doyumlarını incelemeyi amaçlayan nicel bir çalışmadır. Araştırmada değişkenler arasındaki mevcut durumu betimlemek amacıyla genel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini, Konyaaltı Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlüğü'nden 2024-2025 yılları arasında aktif olarak SED hizmeti alan yaklaşık ebeveynlerden oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü, %95 güven düzeyi ve %5 hata payı temel alınarak yapılan hesaplama sonucunda en az 250 katılımcı olarak belirlenmiş; veri kaybı ihtimali göz önünde bulundurularak 268 katılımcıya ulaşılması hedeflenmiştir.

Örneklem seçiminde, araştırmanın amacına uygun nitelikteki kişilere ulaşılabilmesi için amaçsal örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Veri toplama sürecinde, belirlenen kriterleri karşılayan katılımcılar arasından gönüllülük esasına göre seçim yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmada veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır.

1. *Sosyo-demografik Bilgi Formu:* Araştırmacı tarafından hazırlanan; katılımcıların yaş, eğitim durumu, çocuk sayısı ve ekonomik durum gibi özelliklerini belirlemeye yönelik soruları içermektedir.

2. *Yaşam Doyumu Ölçeği:* Diener ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilen, Türkiye uyarlaması Dağlı ve Baysal (2016) tarafından yapılan ölçektir. Ölçek, "Hiç Katılmıyorum (1)" ile "Tamamen Katılıyorum (5)" arasında derecelendirilen 5 maddelik Likert tipi bir yapıya sahiptir. Deiner ve arkadaşları orijinal çalışmada ölçeğin güvenilirliğini Cronbach Alpha=.871 ve Türkiye'de geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında Yetim (1993) Cronbach Alpha=.871, bu çalışmada ise Cronbach Alpha=.726 olarak saptanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Etik Hususlar: Veri toplama süreci öncesinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan gerekli kurum izinleri ve Muğla Sıtkı

Koçman Üniversitesinin 27.12.2024 tarihli ve 129 numaralı etik kurul onayı alınmıştır. Uygulama 2025 yılı bahar döneminde, katılımcılarla yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Görüşme öncesinde katılımcılara "Bilgilendirilmiş Onam Formu" okutulmuş; verilerin gizliliği, anonim tutulacağı ve yalnızca akademik amaçlarla kullanılacağı taahhüt edilmiştir. Uygulama, katılımcıların uygunluk durumuna göre tek seansta tamamlanmıştır.

Ölçek puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda, puanların normal dağılımdan anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) ve ancak skewness-kurtosis değerlerinin (.90-.15) ile (.55-.30) aralığında olduğu belirlenmiş olduğundan parametrik testler yapılmıştır (Tabachnick&Fidell, 2013). Çalışmada verilerin analizi için SPSS 22.0 kullanılarak T testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır

BULGULAR

Araştırmanın temel amacı olan Antalya ili Konyaaltı ilçesinde Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) hizmetinden faydalanan ebeveynlerin yaşam doyum düzeylerini ve bu düzeylerin çeşitli sosyoekonomik değişkenlerle olan ilişkisini ortaya koymak amacıyla elde edilen veriler bu bölümde sunulmuştur. Toplanan veriler; katılımcıların demografik özellikleri, ekonomik durumları ve aile yapıları üzerinden analiz edilerek, yaşam doyum üzerindeki belirleyici faktörler istatistiksel yöntemlerle test edilmiştir. Bu kapsamda gerçekleştirilen t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları, literatürdeki benzer çalışmalarla kıyaslanarak tablolar halinde özetlenmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan 268 ebeveynin çoğunluğu kadınlardan (%94,0) oluşurken, medeni durum açısından boşanmış bireyler (%44,8) en büyük grubu temsil etmektedir. Eğitim düzeyinde lise mezunları (%37,3) ilk sırada yer almakta, yaş dağılımında ise örneklemin yarısından fazlasını (%59,0) 35-50 yaş grubundaki katılımcılar oluşturmaktadır. Ekonomik göstergelere bakıldığında, ebeveynlerin %75,4'ünün herhangi bir işte çalışmadığı ve %81,3'ünün gelir düzeyi açısından asgari ücretin yarısı ile asgari ücret arasında yer aldığı görülmektedir. Örneklemin çocuk sayısı dağılımında iki çocuklu aileler (%39,6) ağırlıktayken, doğum yeri açısından katılımcıların yarısından fazlasının (%57,5) ilçe kökenli olduğu saptanmıştır.

Yapılan t testi sonucunda, katılımcıların yaşam doyumu puanları üzerinde "Diğer Kurumlardan Yardım Alma" ve "Borçlanma Durumu" değişkenlerinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yarattığı saptanmıştır. Diğer kurumlardan yardım almayan ebeveynlerin yaşam doyumu ortalaması ($\bar{X}=1,98$), yardım alanlara ($\bar{X}=1,66$) göre anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur ($p < ,001$). Benzer şekilde, borçlanma durumu olmayan katılımcıların yaşam doyumu puanlarının ($\bar{X}=2,05$), borçlananlara ($\bar{X}=1,81$) oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p = ,025$). Buna karşın; cinsiyet, çalışma durumu, gelir durumu ve gider/gelir oranı değişkenlerinin yaşam doyumu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmüştür ($p > 0,05$) (Tablo 2.)

Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre; yaş grubu, eğitim durumu ve borç ödeme durumu değişkenlerinin yaşam doyumu puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yarattığı saptanmıştır. Yaş grubu değişkeninde ($p=,006$), 18-34 yaş arası katılımcıların yaşam doyumu ortalaması ($\bar{X}=1,63$), 35-50 yaş arası ($\bar{X}=1,91$) ve 50 yaş üzerindeki ($\bar{X}=1,98$) katılımcılardan anlamlı derecede düşük bulunmuş; bu doğrultuda yaş ilerledikçe yaşam doyumunun arttığı gözlemlenmiştir. Eğitim durumu açısından ($p=,002$), ilkökul mezunlarının duyum ortalaması ($\bar{X}=2,07$), ortaokul ($\bar{X}=1,62$) ve lise ($\bar{X}=1,79$) mezunlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır. Borç ödeme durumu değişkeninde ise ($p=,000$), "borçlanmıyorum" ($\bar{X}=2,12$) ve borçlarını "her zaman" ($\bar{X}=2,17$) ödeyebilenlerin puanlarının; "bazen" ($\bar{X}=1,73$) ve "hiçbir zaman" ($\bar{X}=1,65$) ödeyemeyenlere göre anlamlı derecede yüksek olduğu, ekonomik rahatlığın yaşam doyumunu pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir. Doğum yeri, medeni durum ve çocuk sayısı değişkenlerinde $p > 0,05$ olduğu için bu faktörlerin duyum ortalaması üzerinde istatistiksel olarak belirleyici bir etkisi bulunmamıştır (Tablo 3).

Araştırmadan elde edilen yaşam doyumu bulgularının literatürdeki benzer örneklem gruplarıyla kıyaslanmasına ilişkin veriler Tablo 4'te sunulmuştur. Yapılan karşılaştırma sonucunda, Konyaaltı örneğindeki SED yararlanıcılarının yaşam doyumu ortalamasının ($X=9,25$), Türkiye'nin farklı bölgelerinde ve farklı yıllarda yapılan benzer araştırmalardaki ortalamalardan belirgin şekilde daha düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

TARTIŞMA

Bu araştırmada, Antalya Konyaaltı ilçesinde Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) hizmetinden yararlanan ailelerin yaşam doyumu düzeyleri ve bu düzeyleri etkileyen faktörler incelenmiştir. Araştırmadan elde

edilen sonuçlar, çalışmanın hipotezleri ve ilgili literatür ışığında aşağıda tartışılmıştır. Araştırmamda ulaştığım en çarpıcı sonuç, SED hizmetinden yararlanan ailelerin yaşam doyumu düzeylerinin, ölçekten alınabilecek ortalama değerinden oldukça altında kalmasıdır. Bu bulgu, çalışmanın "SED hizmetinden yararlanan ailelerin yaşam doyumu düzeyleri düşüktür" hipotezini doğrulamaktadır. Benzer dezavantajlı gruplarla yapılan çalışmalarda da yaşam doyumunun düşük olduğu görülmektedir; çalışmamdaki katılımcıların duyum seviyesinin, Alaca Aytış ve Özgüç (2019) tarafından yine SED aileleriyle yapılan çalışmadaki seviyeden ve Erdil (2018) ile Duyan ve arkadaşlarının (2020) sosyal yardım alan diğer gruplarla yaptıkları çalışmalarda tespit ettikleri seviyelerden daha düşük olduğu görülmüştür.

Elde edilen bu karamsar tabloyu bölgesel ve zamansal faktörler bağlamında değerlendirmek gerekirse; Erzurum (Reis ve ark., 2011) veya genel sosyal yardım örneklemeleri (Duyan ve ark., 2020) ile kıyaslandığında Konyaaltı'ndaki yaşam doyumunun belirgin şekilde düşük kalması, Antalya gibi turistik ve yaşam maliyetinin (kira, ulaşım, gıda) aşırı yüksek olduğu bölgelerde SED yardımının "alım gücü" etkisinin daha kısıtlı kalmasıyla açıklanabilir. Nitekim Uslu Aydın (2024) tarafından belirtilen, SED yardımının asgari ücrete oranının %69'dan %45'e gerilemiş olması, son yıllarda yapılan araştırmalarda yaşam doyumu düzeyinin geçmiş dönemdeki çalışmalara göre neden daha düşük çıktığını kuramsal olarak desteklemektedir. Ayrıca Alaca Aytış ve Özgüç (2019) çalışmasında SED aileleri yaşam doyumu düzeyinin bu çalışmada tespit edilen yaşam doyumu düzeyine en yakın bulgu niteliğindedir. Bu paralellik, SED hizmetinin odağındaki "tek ebeveynli ve parçalanmış ailelerin" hem ekonomik hem de psikososyal açıdan en riskli grupta yer aldığını ve bu kitledeki yaşam doyumu düzeyinin (Turan, 2025) belirgin şekilde koptuğunu kanıtlamaktadır.

Sosyal yardım miktarının reel alım gücündeki bu düşüş, ailelerin temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmasına neden olmakta, bu da Di Giunta ve arkadaşlarının (2022) "Ekonomik Güçlük Aile Stres Modeli"nde belirttiği üzere ebeveynlerde yoğun stres yaratarak yaşam doyumunu düşürmektedir. Ayrıca Mengü (2024), yoksulluk hallerinin bireylerde yarattığı "çaresizlik" ve "geleceksizlik" hissinin yaşam kalitesini doğrudan düşürdüğünü belirterek, çalışmamızda ortaya çıkan düşük yaşam doyumu bulgusunu desteklemektedir. Çalışmamda elde ettiğim bir diğer önemli sonuç, SED hizmetine ek olarak borçlanmak zorunda kalan veya başka kurumlardan da yardım alan bireylerin yaşam doyumlarının, bu durumda olmayanlara göre anlamlı derecede daha düşük olmasıdır. Bu bulgu, SED hizmetinin tek başına aileyi ekonomik darboğazdan

kurtarmaya yetmediğini göstermektedir. Sarıipek (2017), sosyal politikaların "hak temelli" yapıdan "hayırseverlik" temelli bir yapıya dönüşmesinin, bireyleri sürekli yardım arama stresine soktuğunu belirtmektedir. Bizim çalışmamızda borçlanan ve ek yardım arayanların daha mutsuz olması, bu stresin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Turan (2025), çalışma yaşamında güvencesizliğin ve tatminsizliğin bireylerin iyilik halini düşürdüğünü belirtmektedir; benzer bir mekanizma, bizim örneklemimizde ekonomik güvencesizlik ve borç yükü altında ezilen aileler için de geçerlidir. Borçluluk, bireylerin geleceğe dair belirsizliklerini artırarak yaşam doyumunu negatif etkilemektedir.

Araştırmamda, eğitim düzeyi ile yaşam doyumunu arasında literatürdeki genel kanının aksine tersine bir ilişki tespit edilmiştir. Genellikle eğitim seviyesi arttıkça yaşam doyumunun artması beklenirken, çalışmamızda ilkökul mezunlarının yaşam doyumunun, lise ve ortaokul mezunlarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durum, eğitilmiş bireylerin hayattan beklentilerinin daha yüksek olması, ancak yoksulluk koşullarında bu beklentilerin karşılanamamasının yarattığı "görelî yoksunluk" hissi ile açıklanabilir. Yaş değişkeni incelendiğinde ise ileri yaş grubundaki katılımcıların yaşam doyumunun daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, Turan (2025) gibi araştırmacıların, yaş ilerledikçe bireylerin beklentilerini mevcut koşullara göre realize ettiği ve yaşam doyumunun artan bir seyir izlediği yönündeki bulgularıyla paralellik göstermektedir. Ayrıca çalışmamızda cinsiyet ve medeni durum gibi değişkenlerin yaşam doyumunu üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür. Bu sonuç, cinsiyetin evlilik ve yaşam doyumunda belirleyici olmadığı yönündeki bulgularıyla örtüşürken, evli bireylerin daha yüksek doyuma sahip olduğunu belirten bazı çalışmaların sonuçlarından farklılaşmaktadır (Turan, 2025; Kavak, 2018). Bu farklılaşmanın nedeni, örneklem grubumuzun yaşadığı derin ekonomik yoksulluğun, medeni durumun sağlayabileceği sosyal destek etkisini gölgelemesi olabilir.

SONUÇ

Antalya ili Konyaaltı ilçesinde Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) hizmetinden faydalanan ailelerin yaşam doyum düzeylerini inceleyen bu araştırma, ekonomik desteğin aile bütünlüğünü korumadaki kritik rolüne rağmen, bireylerin öznel iyi oluşlarını yükseltmede tek başına yeterli olmadığını göstermiştir. Araştırma sonucunda, SED hizmetinden yararlanan ebeveynlerin yaşam doyum düzeylerinin genel olarak düşük seyrettiği tespit edilmiştir. Bu nedenle sosyal yardım

miktarlarının değişen ekonomik koşullar ve enflasyon karşısında reel değerini yitirdiği anlaşılmaktadır.

Çalışmanın önemli çıktılarında biri, dışsal kaynaklara bağımlılığın ve borçlanma zorunluluğunun yaşam doyumunu negatif yönde etkilediğidir. SED hizmetine ek olarak borçlanmak zorunda kalan veya başka kurumlardan yardım arayan bireylerin, bu durumda olmayanlara göre daha düşük yaşam doyumuna sahip olması, ekonomik belirsizliğin yarattığı stresin "iyi olma" halini zedelediğini göstermektedir. Ekonomik güçlükler ebeveyn stresi üzerinde ciddi şekilde etkisini arttırdığı anlaşılmaktadır. Ayrıca eğitim düzeyi ile yaşam doyumunu arasında saptanan ters ilişki, yoksulluk koşullarında yüksek beklentilerin karşılanamamasının yarattığı "görelî yoksunluk" hissini, bireyler üzerinde eğitim seviyesi düşük olanlara kıyasla daha yıkıcı bir psikolojik etki yarattığını ortaya koymaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, SED hizmetinin ailelerin ekonomik bütünlüğünü korumada kritik bir rol oynamasına rağmen, mevcut ekonomik koşullar ve yüksek enflasyon karşısında bireylerin yaşam doyumunu artırmada tek başına yeterli kalmadığını göstermektedir. Bu bağlamda, öncelikle çocuk başına yapılan ekonomik destek miktarlarının güncel yaşam maliyetleri ve reel alım gücü dikkate alınarak, ailelerin borçlanma zorunluluğunu ortadan kaldıracak bir seviyeye yükseltilmesi gerekmektedir. Ancak ekonomik desteğin ötesinde, yoksulluğun yarattığı stres ve gelecek kaygısıyla mücadele edebilmek adına, hizmetin psikososyal destek boyutunun işlevsel hale getirilmesi; ASDEP/ASDU personeli ve sosyal hizmet uzmanları aracılığıyla ailelere yönelik düzenli danışmanlık, stres yönetimi ve aile içi iletişim eğitimlerinin sunulması önem arz etmektedir. Ayrıca, yardım alma zorunluluğunun bireyler üzerindeki olumsuz psikolojik etkilerini kırmak ve "yardım alan" statüsünden "üreten" statüsüne geçişi sağlamak amacıyla, özellikle eğitim düzeyi yüksek ancak yaşam doyumunu düşük grubun potansiyeline uygun istihdam alanlarına yönlendirilmesi ve gelecekte yapılacak çalışmalarda hizmetin çocuklar üzerindeki doğrudan etkilerinin boylamsal araştırmalarla incelenmesi, çalışmalarını gerçekleştiren ailelere sertifika, ödül etkinliklerinin düzenlenmesi, çalışmaya başlayan ve başarılı bir yol izleyenlerin yeni başlayanlara tecrübelerini aktarabileceği önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2024). *Çocuk hizmetleri genel müdürlüğü istatistik ve faaliyet raporları*. <https://www.aile.gov.tr>
2. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2024). *II. koruyucu aile temelli çocuk koruma sistemi çalıştay sonuç*

raporu. T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

3. Alaca Aytış, Ü., & Özgüç, A. (2019). Sosyal ve ekonomik destek hizmeti kapsamındaki ailelerin sosyo-demografik yapısının incelenmesi. *Aydın Sağlık Dergisi*, 5(2), 181–194.

4. Buğra, A., & Keyder, Ç. (2006). *Sosyal politika yazıları*. İletişim Yayınları.

5. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2026, Ocak 30). *Sosyal ve ekonomik destek hizmeti*. T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.
<https://www.aile.gov.tr/chgm/uygulamalar/sosyal-ve-ekonomik-destek-hizmeti/>

6. Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam doyum ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250–1262.

7. Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71–75.
https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13

8. Di Giunta, L., Dodge, K. A., & Gurdal, S. (2022). A longitudinal examination of the family stress model of economic hardship in seven countries. *Children and Youth Services Review*, 143, 106661.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106661>

9. Duyan, V., Özgür Sayar, Ö., & Özbesler, C. (2020). Sosyal yardım alan bireylerin yaşam doyumu: Ankara örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(47), 415–438.

10. Easterlin, R. A. (2001). Income and happiness: Towards a unified theory. *The Economic Journal*, 111(473), 465–484.

11. Erdil, T. S. (2018). *Sosyal yardım alan bireylerin öznel iyi oluş ve yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

12. Esping-Andersen, G. (1990). *The three worlds of welfare capitalism*. Princeton University Press.

13. Gümüş, İ. (2020). Esping-Andersen ve refah rejimi tartışmaları: Teorik bir değerlendirme. *Ekonomi Maliye İşletme Dergisi*, 3(1), 101–117.

14. Masarik, A. S., & Conger, R. D. (2017). Stress and child development: A review of the family stress model. *Current Opinion in Psychology*, 13, 85–90.
<https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2016.05.008>

15. Mengü, E. (2024). Dünden bugüne “yoksulluk halleri”. In H. N. Kafes & G. Ceylan (Eds.), 26. *Ulusal Sosyal Hizmet Sempozyumu 2024: Yeni toplumsal riskler ve belirsizlikler* (ss. 61–71). Maltepe Üniversitesi.

16. Oparina, E., Clark, A. E., & Layard, R. (2025, June 25). The Easterlin paradox revisited: New insights into money and happiness. *LSE Inequalities*.
<https://blogs.lse.ac.uk/inequalities/2025/06/25/the->

easterlin-paradox-revisited-new-insights-into-money-and-happiness/

17. Reis, M., Arslan, H., & Özer, Ö. (2011). Erzurum ilinde sosyal yardım alan bireylerin yaşam kalitesi ve yaşam doyumu üzerine bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25, 231–248.

18. Saripek, D. B. (2017). “Hak temelli” sosyal politikadan “hayırseverlik temelli” sosyal politikaya geçişte sivil toplum örgütlerinin rolü. *İnsan & İnsan*, 4(11), 81–99.

19. Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri Hakkında Yönetmelik. (2015). *Resmî Gazete* (Sayı: 29284).

20. Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.

21. Taşkiran Tepe, H. (2025). Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılında sosyal hizmetler: On Birinci Kalkınma Planı üzerinden bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 36(4), 871–894.

22. Turan, N. (2025). Sessiz istifa yaşam tatminini koruyan bir dinamik mi? Sessiz istifa, yaşam tatmini ve demografik değişkenlerin etkileşimi üzerine nicel bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 28(2), 421–438.

23. Uslu Aydın, K. Ö. (2024). Türkiye’de değişen yoksulluk politikaları: 2011–2021 yılları arası bir inceleme. In H. N. Kafes & G. Ceylan (Eds.), 26. *Ulusal Sosyal Hizmet Sempozyumu 2024: Yeni toplumsal riskler ve belirsizlikler çağında sosyal hizmet bildiriler kitabı* (ss. 36–46). Maltepe Üniversitesi Yayınları.

24. Yetim, Ü. (1993). Yaşam memnuniyeti: Kişisel projelerin organizasyonuna dayalı bir çalışma. *Social Indicators Research*, 29(3), 277–289.
<https://doi.org/10.1007/BF01079516>

25. Yıldırım, B., & Şahin, F. (2019). Esping-Andersen’in refah devleti sınıflandırması ve makro sosyal hizmet uygulamaları temelinde Türkiye’nin konumu. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 2525–2554. <https://doi.org/10.26466/opus.542395>

26. Yüksel, R. (2024). Önsöz. In H. N. Kafes & G. Ceylan (Eds.), 26. *Ulusal Sosyal Hizmet Sempozyumu 2024: Yeni toplumsal riskler ve belirsizlikler çağında sosyal hizmet bildiriler kitabı* (ss. 27–56). Maltepe Üniversitesi Yayınları.

Tablo 1. Sosyodemografik Değişkenler

Değişken	Gruplar	Sayı(n)	(%)	Değişken	Gruplar	(n)	(%)
Cinsiyet	Kadın	252	94	Çocuk Sayısı	1 Çocuk	50	18,7
	Erkek	16	6		2 Çocuk	106	39,6
Yaş Grubu	18-34	70	26,1		3 Çocuk ve Üzeri	112	41,7
	35-50	158	59	Çalışma Durumu	Evet	66	24,6
50+	40	14,9	Hayır		202	75,4	
Gelir Durumu	Asgarinin yarısının altı	50	18,7	Doğum Yeri	Köy	10	3,7
	Asgari Yarısı ile Asgari Ücret arası	218	81,3		İlçe	154	57,5
Eğitim Durumu	İlkokul	74	27,6		İl	104	38,8
	Ortaokul	50	18,7	Medeni Durum	Evli	76	28,4
	Lise	100	37,3		Boşanmış	120	44,8
Üniversite	44	16,4	Diğer	72	26,8		
TOPLAM		268	100	TOPLAM		268	100

Tablo 2. Demografik ve Ekonomik Değişkenlere Göre Duyum Ortalaması Puanlarının t-Testi Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	(X̄)	SS	t	df	p
Cinsiyet	Kadın	252	1,85	0,67	0,158	266	,875

Çalışma Durumu	Erkek	16	1,82	0,66			
	Evet	66	1,97	0,81	1,444	90,32	,152
	Hayır	202	1,81	0,61			
Diğer Kurumlardan Yardım Alma	Evet	110	1,66	0,58	-4,029	266	P<,001
	Hayır	158	1,98	0,70			
Gelir Durumu	Asgari ücretin yarısına kadar	50	1,94	0,68	0,996	266	,320
	Asgari ücret yarısı ile Asgari ücret arası	218	1,83	0,67			
Gider/Gelir Oranı	Evet (<i>Yarısından fazla</i>)	188	1,84	0,68	-0,544	266	,587
	Hayır	80	1,88	0,66			
Borçlanma Durumu*	Evet	222	1,81	0,66	-2,254	266	,025
	Hayır	46	2,05	0,68			

Tablo 3. Yaşam Doyumu Ortalaması Puanlarının Demografik ve Ekonomik Değişkenlere Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	p	Tukey HSD)
Yaş Grubu	4,579	2	2,289	5,24	,006	18-34 <35-50 ve 50+
Eğitim Durumu	6,667	3	2,222	5,16	,002	İlkokul > Ortaokul, Lise
Borç Ödeme Durumu	11,018	3	3,673	8,87	,000	Borçlanmıyorum/Her zaman > Bazen/Hiçbir zaman
Kaç Çocuk	2,373	3	,791	1,77	,153	-
Medeni Durum	2,936	4	,734	1,64	,163	-
Doğum Yeri	,613	2	,307	,679	,508	-

Tablo 4. Araştırma Bulgularının Literatürdeki Benzer Çalışmalarla Karşılaştırılması

Çalışma (Yazar, Yıl)	Örneklem Grubu / Yer	N	Ölçek Aralığı	Ortalama Puan (X ⁻)	Madde Başına Ortalama*
Mevcut Çalışma (Taşkıran, 2025)	SED Aileleri (Konyaaltı)	268	5 - 25	9,25	1,85

Erdil (2018)	Sosyal Yardım Alanlar	300	5 - 25	12,42	2,48
Duyan ve ark. (2020)	Sosyal Yardım Alan Bireyler	412	5 - 25	13,84	2,76
Reis ve ark. (2011)	Düşük Gelirli Aileler (Erzurum)	311	5 - 25	15,34	3,06
Alaca Aytış & Özgüç (2019)	SED Kapsamındaki Aileler	185	5 - 25	11,10	2,22
Turan (2025)	Fitness Sporcuları (Genel Grup)	253	5 - 25	15,55	3,11
